

odkvětu opadavé; nitky tyčinek po jedné nebo obou stranách s křídly nebo zoubky; pouzdra šešulek jednosemenná.

4. *Alyssum murale* W. et K. — tařinka zední

Alyssum murale WALDSTEIN et KITABEL Pl. Rar. Hung. 1:5, 1799. — Syn.: *Alyssum argenteum* hort. et auct. (e. g. VITMAN, BOISS.) non ALL. — *A. rostratum* hort. p. p., non STEVEN. — *A. chalcidicum* hort. p. p., non JANKA.

Exsikáty: Extra fines: Fl. Exs. Austro-Hung., no 3273. — SINTENIS Iter Orient. 1890, no 3124.

Vytrvalé, trsnaté, 25–60 (–70) cm vys. byliny s dlouhými nekvetoucími prýty nebo hustými listovými růžicemi. Lodyha většinou v dol. části větvená; přizemní listy obvejčité nebo obkopinaté kopisťovité, lodyžní obkopinaté až kopinaté, 10–20 mm dl., 3–6 mm šir., všechny na líci šedavě zelené, na rubu bělavé nebo šedavé, podobně jako lodyha ± hustě pokryté hvězdovitými chlupy. Květy v hustém složeném chocholíku; korunní lístky 2,5–3,5 mm dl., sytě žluté. Šešulky v obrysu okrouhle obvejčité, 2,5–5,0 mm dl., 1,5–4,0 mm šir.; chlopně ploché, ale často ± zvlněné, pokryté 6–10 (–13) ramennými chlupy, pod nimiž je povrch chlopní zřetelně viditelný; čnělka (0,5–) 1,0–2,0 mm dl. Semena ca 3 mm dl., křídlatý lem 0,4–0,8 (–1,0) mm šir. VI–VIII (–IX). Hkf.

2n = 16 (extra fines)

Pěstovaná jako ozdobná trvalka v zahradách a v parcích a občas zplaňující: Dolany u Klatov, Švihov u Klatov (hojně na zdech hradu), Praha, Průhonice, Kunětická hora u Pardubic, Sadová u Hradce Králové, Brno, Křtiny jv. od Blanska. Pochází z Balkánského poloostrova a z ostrovů v Egejském moři. Pěstuje se a příležitostně zplaňuje v různých evropských zemích a v Severní Americe, ale v literatuře — zejména zahradnické — se velmi často zaměňuje s podobným druhem *A. argenteum* ALL., které patří rovněž do sekce *Odontarrhena*, u nás se však pěstuje jen ojediněle a nebylo nalezeno zplanělé. Je původní v j. Alpách a od *A. murale* se liší především poněkud většími květy (korunní lístky 3,5–4,0 mm dl.) a 15–25

(–30)ramennými hvězdovitými chlupy, které pokrývají šešulky do té míry souvisle, že pod nimi není povrch chlopní viditelný.

Poznámka 1: Údaje o výskytu druhu *Alyssum desertorum* STAPP (syn.: *A. minimum* WILLD. p. p. non L.; *A. vindobonense* BECK) u Jaroslavic jv. Znojma a u Uherského Hradiště jsou nepochybně mylné. Jsou více než sto let staré, nebyly potvrzeny už ve 2. polovině minulého století a nejsou doloženy. Druh patří do sekce *Alyssum* a vzhledem vzdáleně připomíná *A. alyssoides*, od něhož se kromě znaků uvedených v klíči liší také po odkvětu opadavými kališními lístky a menšími květy (kališní lístky 1,5–2,0 mm dl., korunní lístky 2–3 mm dl.). Roste v jv. části stf. Evropy (Dolní Rakousko, j. Slovensko, Maďarsko, jv. Polsko), v jv. Evropě, jz. a stf. Asii; druhotně také v Severní Americe.

Poznámka 2: *Alyssum simplex* RUDOLPHI J. Bot. (Schrader) 1799/2: 290, 1799 [syn.: *Alyssum minus* (L.) ROTHM., nom. illeg., *Clypeola minor* L. 1756 non L. 1759; *Alyssum campestre* L. 1763 non L. 1759; *A. parviflorum* BIEB.; *A. micranthum* C. A. MEYER; *A. campestre* auct. p. p.] je z 1. poloviny minulého století dokladováno z Prahy a z Kolína; není však zřejmé, zda z volné přírody nebo z kultury. Je původní v jv. Evropě a v jz. Asii.

Alyssum strigosum BANKS et SOLANDER in A. RUSSEL (syn.: *A. micropetalum* FISCHER ex DC.; *A. campestre* auct. p. p.) je známé z Červeného Hrádku u Jirkova. Příslušné rostliny (ze 40. a 50. let minulého století) však pravděpodobně pocházejí ze zahradní kultury a patří vesměs k subsp. *strigosum*, na jejíž znaky se vztahuje náš určovací klíč, a která převládá v areálu druhu (j. Evropa, s. Afrika, jz. Asie).

Z těže lokality jako předcházející druh je z r. 1854 — patrně rovněž ze zahradní kultury — dokladováno *Alyssum hirsutum* BIEB. (syn.: *A. campestre* auct. p. p.). Roste na Balkánském poloostrově, v Malé Asii, na Krymu a v Íránu a údaje o jeho druhotném výskytu ve stf. Evropě jsou — podobně jako u *A. minus* a *A. strigosum* — do značné míry sporné, protože zejména starší autoři tyto tři příbuzné druhy náležitě nerozlišovali a často je označovali významově nejasným jménem *Alyssum campestre*. Všechny tři druhy, zejména *A. hirsutum*, se u nás mohou vyskytovat jako zavlečené.

Poznámka 3: SCHLOSSER (Anleit. Mähr. Gouvern. Pfl. 1843) uvádí od Třebíče a Želetavy *Alyssum alpestre* L., od Hustopečí, Podivína, Šardic a Hodonína *A. tortuosum* WILLD. Tyto údaje jsou prokazatelně mylné; oba druhy (ze sekce *Odontarrhena*) se nikde v ČR autochtonně nevyskytují.

Poznámka 4: Kromě druhu *Alyssum murale* W. et K. popř. *A. argenteum* ALL. se u nás pro ozdobu — zejména jako skalničky — vzácně pěstují některé další druhy; ze sekce *Alyssum* hlavně *A. repens* BAUMG., *A. cuneifolium* TEN., *A. moellendorffianum* ASCHERS., ze sekce *Odontarrhena* především *A. bertolonii* DESV. a *A. alpestre* L.

27. *Lobularia* DESV. — tařicovka*)

Lobularia DESVAUX J. Bot. Appl. 3: 162, 1815, nom. cons. — Syn.: *Alyssum* L. sect. *Lobularia* (DESV.) DC. Regni Veg. Syst. Natur. 2: 318, 1821. — *Koniga* R. BR. in DENHAM et CLAPPERTON Narr. Trav. Discov. North Centr. Afr. App. 214, 1826.

Lit.: SMEJKAL M. (1956): Noví zástupci československé adventivní květeny. Čas. Slez. Mus., ser. A, 5: 35–39. — DUDLEY T. R. et CULLEN J. (1965): Studies in the Old World Alyseae Hayek. Feddes Repert. 71: 218–228. — SMEJKAL M. (1987): Které „tařice“ se u nás pěstují? Živa 35 (= 73): 4–7.

Jednoleté nebo vytrvalé byliny s přitisklými dvouramennými větvenovitými chlupy. Květy malé, ve ± dl. hroznech; kališní lístky přímo odstálé, opadavé; korunní lístky krátce nehetnaté, bílé (u pěstova-

*) Zpracoval M. Smejkal

ných rostlin též jiné barvy); tyčinky bez křídel a zubů. Plod širokopřehrádečná, v obrysu obvejčitá až obvejčité okrouhlá, mírně nafouklá šešulka; stř. žilka chlopní málo zřetelná; čnělka krátká, ale zřetelná, blizna paličkovitá; pouzdra jednosemenná; osemení po navlhčení slizovité; klíček bokokořenný. — Asi 5 druhů ve Středozeří, na Azorech, Kanárských ostrovech a Madeiře. — Entomogam. Autogam.

1. *Lobularia maritima* (L.) DESV. — tařicovka přímořská Tab. 32/4

Lobularia maritima (LINNAEUS) DESVAUX J. Bot. Appl. 3: 162, 1815. — Syn.: *Clypeola maritima* L. Sp. Pl. 652, 1753. — *Alyssum maritimum* (L.) LAM. Encycl. Méth. Bot. 1: 98, 1783. — *Koniga maritima* (L.) R. BR. in DENHAM et CLAPPER-TON Narr. Trav. Discov. North Centr. Afr. App. 214, 1826. — *Alyssum benthamii* hort.

Lodyhy 10–30 (–40) cm vys., poléhavé, vystoupavé až ± přímé, většinou už od báze bohatě větvené, podobně jako listy ± hustě pokryté přitisklými dvouramennými chlupy, řidčeji skoro lysé. Listy čárkovitě kopinaté, 2–4 cm dl., celokrajné, přisedlé, husté. Květy drobné, intenzívně medově vonící, na chlupatých stopkách; kališní lístky vejčité, ca 1,5 mm dl; korunní lístky ± okrouhlé, 3,0–3,5 mm dl., bílé, červenavé nebo fialové. Plodství značně prodloužené, plodní stopky přímo až rovnovážně odstálé. Šešulky v obrysu

obvejčité až obvejčité okrouhlé, 2–3 mm dl., hustě pyřité až skoro lysé; čnělka 0,3–0,5 mm dl. Semena v obrysu okrouhle eliptická, 1,2–1,5 mm dl., úzce křídlatá. VI–IX (–X). Tf.

$2n = 24$ (extra fines)

Pěstuje se v zahradách a v parcích jako okrasná letnička (zejména v lemech záhonů), popř. jako medonosná rostlina; zřídka přechodně zplaňuje (např. Praha, Raspenava, Humpolec, Litomyšl, Brno, Hlohovec u Valtic). V kultuře nejčastěji v cv. Benthamii (syn.: *Alyssum benthamii* hort.), který se vyznačuje poměrně nízkým, hustým a polštářovitým vzrůstem a bílými, červenavými nebo fialovými květy. Druh je původní ve Středozeří, na Azorech, Kanárských ostrovech a Madeiře, kde roste jako vytrvalá rostlina hlavně při mořských pobřežích. Pěstuje se a příležitostně zplaňuje ve většině evropských zemí, rovněž v Asii, Severní a Jižní Americe a na Novém Zélandě.

28. *Berteroa* DC. — šedivka *)

Berteroa DE CANDOLLE Regni Veg. Syst. Natur. 2: 290, 1821. — Syn.: *Alyssum* L. Sp. Pl. 650, 1753 p. p. min.

Jednoleté až vytrvalé byliny s tenkým světlým hlavním kořenem, pokryté hvězdovitými, popř. též dlouhými, vidličnatě větvenými a jednoduchými chlupy. Listy ± kopinaté, celokrajné (dol. někdy chobotnatě zubaté); v jejich mezofylu velmi řídké myrosinové buňky. Květy v jednoduchých hroznech. Kališní lístky za květu přímo odstálé; korunní lístky hluboce dvouklané, bílé; nitky vnějších tyčinek s bazálním zoubkem, nitky vnitřních tyčinek na bázi poněkud křídlatě rozšířené; nektaria po jednom na obou stranách vnějších tyčinek, často párovitě splývají v půlměsíčitě valy. Plod v obrysu eliptická nebo vejčitá širokopřehrádečná šešulka; chlopně mírně vypouklé, síťovitě žilnaté, bez zřetelné stř. žilky; čnělka dlouhá, tenká, vytrvávající; blizna paličkovitá. Semena po 2–6 (–7) v pouzdrech šešulky, ± plochá, bez barevně odlišeného křídlatého lemu; osemení po navlhčení neslizovité; klíček bokokořenný. — Asi 7 druhů v Evropě, z. a stř. Asii. — Entomogam. Autogam. Anemochor. Antropochor.

1a Šešulky v obrysu eliptické, řidčeji ± vejčité, pokryté jen hvězdovitými chlupy.

1. *B. incana*

b Šešulky v obrysu ± vejčité, pokryté jednak hvězdovitými, jednak dlouhými, poměrně silnými vidličnatě větvenými a jednoduchými chlupy

2. *B. stricta*

1. *Berteroa incana* (L.) DC. — šedivka šedá Tab. 32/1

Berteroa incana (LINNAEUS) DE CANDOLLE Regni Veg. Syst. Natur. 2: 291, 1821. — Syn.: *Alyssum incanum* L. Sp. Pl. 650, 1753. — *Farsetia incana* (L.) R. BR. in ART. Hort. Kew., ed. 2, 4: 96, 1812. — *Camelina incana* (L.) J. et C. PRESL Fl. Čechica 134, 1819.

Exsikáty: Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 1040. — PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 824. — Pl. Českoslov. Exs., no 111. — Extra fines: Eston. Pl., no 62. — Fl. Neerl.

Exs., no 636. — Pl. Polon. Exs., no 424. — Fl. Rom. Exs., no 1012. — Fl. Siles. Exs., no 432.

Jednoleté, dvouleté až krátce vytrvalé, většinou zelenavě šedavé byliny; lodyha 20–60 (–70) cm vys., přímá nebo na bázi vystoupavá, jednoduchá nebo častěji ± bohatě větvená, na bázi ± dřevnatá, často načervenalá, celá — podobně jako listy — většinou hustě pokrytá přitisklými hvězdovitými chlupy. Lodyžní listy četné, kopinaté nebo

*) Zpracoval M. Smejkal

Tab. 32: 1 *Berteroa incana*, 1a — plod. — 2 *Aubrieta deltoidea*, 2a — plod. — 3 *A. columnae*, plod. — 4 *Lobularia maritima*, 4a — plod.

